

3. MEĐUNARODNI PLANINARSKI POHOD

„Hajdemo do Vrane“ 2017.

Hajdemo do Vrane“ izletna crtica koju je pod tim nazivom napisao Luka Jelić, godinu dana prije osnutka Liburnije /1898 godine/, kojoj uz povijesne podatke upućuje i na prirodne ljepote Vrane. „nadalje piše „ Ne mogu se oteti dojmu i vjerujem da nisam daleko od istine, ako navedemo da su vjerojatno pri obilasku biogradske, zadarske i ninske okolice, a napose posjetima Vrani i Vranskom jezeru, nastali razgovori a potom i ostvarenja oko osnivanja turističkog društva Liburnija, kojom se djelatnost protezala na cijelo područje Dalmacije.“

Društvo Liburnija je osnivalo turističko – planinarske stanice tj. domove. Stanice bi se osnivale u onim mjestima koja su se nalazila u prirodno lijepom kraju, a pored toga bile i bogate povijesti, tako je u biogradskoj okolini uzet pod najam na 20 godina stari benediktinski glagoljaški samostan na brdu Čokovac kod mjesta Tkon na otoku Pašmanu. To je ujedno bio i Prvi turističko-planinarski dom u Dalmaciji.

Uslijed turističkih aktivnosti u Vrani te promicanja /saobraćaja/ stranaca u kraljevini Dalmaciji znatno je unaprijedio i lovni turizam na području Vrane.

U čl.2. društvenih pravila društva Liburnija ističe se zadatak – Pronaći i istraživati prirodne ljepote kraljevine Dalmacije, činiti iste pristupne, osobito strancima za turističke svrhe, te time poticati saobraćaj stranaca, nadalje istraživati i opisivati špilje, jezera, gore i prapovijesne predmete koji s istim stoje u savezu itd...

Sve navedeno upućuje na bogatu povijest turizma u Biogradu i okolini /Vrana/ koji su vrlo rano postali područje koje se afirmiralo u turizmu. Zapaženu raspravu o tome objavio je i Vjekoslav Meštrović "Prve pojave turističke aktivnosti u Vrani", radovi instituta ondašnje Jugoslavenske akademije u Zadru.

Ovim putem ne možemo a da ne spomenemo Draženka Samardžića ravnatelju Biogradskog muzeja, koji se angažirao te se prihvatio prikupljanju podataka općenito o počecima planinarenja, te razvijanju planinarstva u našem kraju.

Inspirirani spoznajom tih potvrđenih i onih nepotvrđenih saznanja rodila se ideja projekta i sam projekt „Hajdemo do Vrane“ te smo osmislili, trasirali te na kraju prokročili i markirali stazu vodeći računa da prolazi najzanimljivijim lokalitetima, te da obuhvati sve ono što u Vrani vrijedi pogledati, a toga je mnogo.

Staza počinje od Maškovića hana u Vrani.

Han Jusufa Maškovića, inače visokog dostojanstvenika na turskom dvoru, rodom iz Vrane ili iz Pakošтана, najveći je spomenik turskoga graditeljstva u Hrvatskoj, Vezir Jusuf Mašković han je dao sagraditi 1644. godine, međutim njegovom smrću 1645. godine gradnja je prekinuta i han nikad nije završen prema izvornom projektu. Sam han je najzapadnija građevina islamske arhitekture na tlu nekadašnje turske države, najveća povijesna islamska profana građevina na tlu Hrvatske.

Staza potom vodi do Srednjovjekovnog grada nastalog na mjestu krunskoga dobra hrvatskih kraljeva, sjeverno od Vranskoga jezera. Od XI. st. spominju se vranska utvrda (*castrum Aurannae*) i benediktinski samostan, koji je kralj Dmitar Zvonimir 1076. poklonio papi Grguru VII. i njegovim legatima da se njime služe kao hospicijem. Od XII. do početka XIV. st. vranskim su samostanom upravljali templari. Tada je Vrana utvrđena jakim zidinama (tri prstena zidina i pred tvrđava), a pokretni most i obrambeni opkop oko cijele tvrđave vidljivi su i danas. Nakon ukidanja templarskoga reda, od 1312. godine vranski samostan preuzeli su ivanovci (hospitalci) i sagradili utvrdu Gradinu. U doba svojega najvećeg ugleda vranski priorat (*prioratus Auranae*) posjedovao je oko 40 samostana, gradova i vlastelinstava po Dalmaciji, Slavoniji, Međimurju i Bosni, a među njegovim priorima osobito su se istaknuli banovi I. Paližna i P. Berislavić. Od 1409. do 1537. godine Vrana se nalazila pod mletačkom vlašću, a 1538. osvojili su ju Osmanlije. Tijekom Kandijskoga rata (1645–1669g.), mletački su topovi gotovo do temelja razrušili vransku utvrdu tako da su do danas sačuvani samo obrisi njezina prvobitna izgleda.

Put dalje vodi do Pećine, lokaliteta pronalazaka starorimskih ostataka „svetišta Nimfi“, iznimne znamenitosti prirodne i kulturne baštine, jer je riječ o izvoru vode kojom se u rimsko doba opskrbljivao antički Zadar (Jader).

Staza se zatim uspinje iznad Pećine te se nakon kratka vremena dolazi do uređena vidikovca s kojeg puca prelijepi pogled na Pašmanski kanal, Kornate, Vransko jezero i samo selo Vranu. S vidikovca se ulazi u mladu borovu šumu te padinama Malog Umca za desetak minuta dolazi do Međuvoda, odakle se otvaraju pogledi na Janjeću gredu, Veliki i Mali Bak.

Nakon Gradine, slijedi spust prema vodocrpilištu Biba i dijelu asfaltirane ceste u zaseoku Kneževići. Nakon desetak minuta hoda, asfalt prelazi u makadamski put koji nas dalje vodi prema Ćukovoj gredi gdje pogledi na Veliki i Mali Bak ostavljaju bez daha, dok se s naše desne strane cijelim dijelom puta protežu ogromni sipari išarani tragovima ovaca i koza. Ubrzo se dolazi na vidikovac odakle se lijepo vidi Sedlo Malog Baka, Veliki Bak te sipari podno Ćukove grede.

Nakon kratke stanke slijedi uspon na Mali Bak i za otprilike pola sata hoda dolazi se do samog vrha Malog Baka, s kojeg puca pogled na sve strane: Pašmanski kanal, Kornate, Žirje, Vransko jezero, plodna polja vranskog bazena, Velebit, Prominu, Dinaru. Nakon strma spusta padinama Malog Baka, za otprilike pet minuta dolazi se do odmorišta ispred još neistražene pećine. Slijedi dio koji se prolazi u narednih četrdesetak minuta, makadamskim putem prema nepresušnom izvoru pitke vode Vila, te dalje prema Zamini, na koju se stiže za otprilike dvadesetak minuta s izvora Vile. Riječ je o velikom utvrđenom naselju iz 4.stoljeća koje je branilo prolaz prema Vranskom jezeru, a za ono doba i gusto naseljenom području. Lokalitet Zamina je u zadnje vrijeme, kao takav, zaštićen, a uskoro se počinje s arheološkim istraživanjem i iskopavanjima. U podnožju Zamine nalaze se brojni ostaci keramike i mozaika, a nakon petnaestak minuta dolazi se do zaseoka Krklješi smještenog podno samih zidina Zamine. Tu je ujedno i kraj ovog prelijepog putovanja kroz prošlost.

Nadamo se da smo pobudili ono nešto u vama te izazvali vašu znatiželju stoga očekujemo Vašu podršku u namjeri da se i na ovaj način propagira sva bogatstva i ljepota našeg nam zavičaja, te obogati turistička ponuda Zadarske županije kao i samog mjesta Vrane. Staza kao takva je u svojoj konačnici propagirana pri Hrvatskom Planinarskom Savezu te uvrštena u popis planinarskih putova, a od nedavno je uvrštena i u međunarodni projekt Via Dinarica.

Via Dinarica je put namijenjen planinarima, biciklistima, rafterima, alpinistima i drugim rekreativcima koji posjećuju Dinaride kao turisti, ali je također i platforma za razvoj i unaprjeđenje životnih uslova za ljude koji žive u Dinaridima koji obuhvaćaju Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i Albaniju

Put Via Dinarica sastoji se od tri osnovna smjera - tri usporedne trase: Plava linija prati jadransku obalu povezujući primorski niz dinarskih planina, Bijela linija obuhvata visoke Dinaride, a Zelena linija unutrašnje Dinaride. Naša staza kao takva prati Plavu liniju.

Samim tim mnoštvo planinara u velikom broju je pohodilo i pohodi stazu, što u konačnici otvara veliki prostor za razvoj turizma, kao i obogaćivanja sadržaja, zanimljivih današnjim turistima koji žele mnogo više od pukog kupanja i sunčanja na moru.

Planinarski pohod „HAJDEMO DO VRANE“ održava se evo treću godinu za redom „te okuplja sve veći broj planinara i zaljubljenika u prirodu iz naše domovine i susjednih nam država, tako da od samih svojih početaka sa razlogom nosi predznak Međunarodni pohod.

Postanite i Vi dio našeg projekta „Hajdemo do Vrane“.

Upoznajmo sva bogatstva prirode i kulturne baštine, našeg nam zavičaja, pridružite nam se i podržite nas u našim nastojanjima da svi zajedno učinimo nešto što će na služiti na čast.